

Рецензія на дисертацію

КАРАЛАШ Анни-Юлії Ігорівни

«Соціальна самоорганізація в умовах глобалізації: соціально-філософський аналіз», подану на здобуття ступеня доктора філософії з галузі знань 03 Гуманітарні науки за спеціальністю 033 Філософія

Актуальність теми дисертації. Розвиток сучасного суспільства характеризується стрімкими політичними, економічними, соціальними, духовними, екологічними змінами. Глобалізація є процесом зростання світового взаємозв'язку та взаємозалежності в різних аспектах життя, включаючи економіку, культуру, політику та інше. У цьому контексті соціальна самоорганізація стає важливим аспектом адаптації суспільства до нових умов, а тема соціальної самоорганізації в умовах глобалізації потребує нових підходів до її соціально-філософського осмислення.

Соціально-філософський аналіз зазначеної теми допомагає зрозуміти вплив глобалізації на суспільство та ідентифікувати етичні аспекти цього процесу. Філософи досліджують питання справедливості, прав людини, культурного різноманіття та інші аспекти, пов'язані з глобальними трансформаціями, проте явище самоорганізації не знайшло належного відображення. Попри вагомий теоретичні здобутки у цій царині, відсутні принципові практичні результати та позитивні зрушення у пошуку відповідей на глобальні виклики сучасності. Актуальність теми засвідчують ключові аспекти, запропоновані до розгляду в дисертаційному дослідженні, зокрема, розширення теоретичних й емпіричних знань про зміст та стратегії соціальних практик самоорганізації в умовах формування третього сектору. Результати соціально-філософського аналізу особливостей та моделей самоорганізації глобальної світосистеми, механізмів оптимізації організаційних форм співвідношення «глобальне – локальне» для забезпечення сталого розвитку людства є вагомими в умовах сучасних реалій.

Вибір теми дослідження є абсолютно виправданим, а актуальність відповідає запитам сучасного суспільства.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами.

Дисертаційна робота повністю узгоджується з напрямами досліджень науково-дослідницької роботи кафедри філософії та політології Житомирського державного університету імені Івана Франка за темами «Випробування людського буття: класичний і посткласичний дискурс» (державний реєстраційний номер 0111U000154) та «Толерантність і сучасний світовий порядок» (державний реєстраційний номер 0111U000155) Тему затверджено вченою радою Житомирського державного університету імені Івана Франка (протокол № 4 від 1 листопада 2016 року).

Особистий внесок здобувача в отриманні наукових результатів.

Результати дослідження було опубліковано в 25 друкованих працях, із них 3 статті у фахових періодичних виданнях України, 2 статті у зарубіжному періодичному виданні та 20 публікацій у збірниках наукових праць та матеріалах конференцій. Усі публікації без співавторів. Широко апробовано результати дослідження на 18 науково-практичних конференціях та наукових заходах різних рівнів.

Достовірність та обґрунтованість отриманих результатів.

Представлена робота підпорядкована єдиній логіці й достатньо повно презентує хід і результати дослідження. Слід відзначити міцне теоретичне підґрунтя, чітко окреслену методологію наукових підходів до розв'язання поставлених завдань. Дисертантом конструктивно обґрунтовано застосування загальнонаукових та спеціальних наукових методів дослідження.

Авторка грамотно аналізує та узагальнює результати наявних теоретичних розвідок щодо теми дослідження, а також достатньо аргументує й обґрунтовує узагальнення та висновки дисертаційної роботи, а результати наукових розвідок належним чином апробує в публікаціях у вітчизняних і зарубіжних виданнях.

Заслуговує схвалення коректність визначення мети, об'єкта, предмета дослідження. Погоджуємось із окресленими завданнями дисертаційної роботи. Відтак, аналіз основних позицій дисертації дозволяє скласти загальне

позитивне враження про науковий апарат роботи, її теоретичні засади й визначає наукову цінність і логіку виконаної роботи, що представляє собою повний дослідницький цикл.

Результати дослідження характеризуються науковою новизною отриманих результатів. Дисертанткою науково обґрунтовано та доведено обмеженість застосування логіки лінійного, причинно-наслідкового мислення до нелінійних процесів, яким є самоорганізація соціальних систем та якими характеризується сучасний глобалізований світ. Обґрунтовано диференціацію на громадські (стихійні, афективні, об'єктні) та громадянські (цілераціональні, інтенціональні, суб'єктні) ініціативи як елементарних соціальних дій, цілераціонально організована солідарна сукупність яких (тобто дії колективного суб'єкта) може здійснювати суттєвий вплив як на мікро-, так і на макрорівневі соціальні відносини та процеси.

Досліджено загрози й виклики розвитку самоорганізаційних практик в Україні, які формують громадянське суспільство від набуття незалежності до повномасштабного російського вторгнення. Заслуговує на увагу констатація дослідницею того, що у відповідь на драматичні історичні події суспільство щоразу активізувало свій самоорганізаційний ресурс. Влучно підкреслено швидку реакцію громадянського суспільства на ворожі військові дії саме завдяки самоорганізації громадян, їх готовності до самопожертви заради захисту своєї країни та перемоги. Обґрунтовано, що підтримка наявного високого рівня залучення громадян до колективної дії, необхідність уникнення загрози контпродуктивної самоорганізації потребує випереджувальних кроків щодо створення спільної мети-місії як чинника позитивної консолідації населення. Це вимагає більш глибинного розвитку громадянських компетенцій, які закладено в основі здатності до творення ідеології майбутнього, що максимально пов'язана з розвитком інтелектуального потенціалу, розкриттям людяності та забезпеченням незворотності самоорганізації як форми буття українського суспільства. Автором обґрунтовано необхідність суттєвого підвищення громадянських компетенцій

шляхом переоцінки наявних цінностей громадян самими громадянами, усунення негативних ментальних установок, що перешкоджають самоорганізації, та формулювання солідаризуючої національної мети.

Теоретичні матеріали дослідження й практичні рекомендації можуть бути використані в процесі формування політики неурядових організацій, держави та третього сектору, спрямованої на сталий розвиток; у підготовці різноманітних проєктів, тренінгів та освітніх програм для підвищення громадянської ініціативності, підвищення ефективності діяльності громадських організацій, органів самоорганізації населення та місцевого самоврядування, а також для викладання широкого спектру філософських та суспільних дисциплін. Практичне значення отриманих результатів зумовлене можливістю фасилітації розбудови громадянського суспільства та демократичного державотворення за рахунок власного, внутрішнього ресурсу, що забезпечує незалежність та самодостатність соціальної системи, національної чи міжнародної спільноти як суб'єкта соціальної дії.

Фактів про наявність текстових запозичень та порушення академічної доброчесності не виявлено.

Дискусійні зауваження та пропозиції до змісту дисертації. Оцінюючи дисертаційне дослідження Каралаш Анни-Юлії Ігорівни на тему **«Соціальна самоорганізація в умовах глобалізації: соціально-філософський аналіз»** як самостійне, логічно довершене і таке, що має теоретичне значення і практичну цінність, варто висловити окремі побажання та пропозиції:

На нашу думку, варто було б чіткіше виокремити та проаналізувати сучасні наукові розвідки, які є визначальними для аналізу проблематики дослідження в сучасних умовах, зокрема щодо питань практичних аспектів децентралізації та її впливу на процеси самоорганізації суспільства.

Зазначене зауваження має рекомендаційний характер і не впливає на загальну позитивну оцінку дисертаційної роботи Каралаш Анни-Юлії Ігорівни на тему **«Соціальна самоорганізація в умовах глобалізації: соціально-філософський аналіз»** зі спеціальності 033 Філософія.

Враховуючи актуальність проблеми, наукову новизну, теоретичну та практичну значущість отриманих результатів дисертації Каралаш Анни-Юлії Ігорівни на тему **«Соціальна самоорганізація в умовах глобалізації: соціально-філософський аналіз»**, вважаємо, що робота є самостійним, завершеним дослідженням актуальної соціально-філософської проблеми.

Сформульовані висновки і рекомендації щодо поглиблення та розширення уявлень про соціальну самоорганізацію як ключовий концепт нової наукової парадигми, а також альтернативна спроба адаптації природничо-наукового та соціально-гуманітарного визначень самоорганізації; розкриття її сутності, що претендує на статус універсального принципу суспільної солідаризації; обґрунтування стратегії принципового «олюднення» макросоціальних історичних процесів тощо сприятимуть подальшій розбудові громадянського суспільства та демократичного державотворення за рахунок власного, внутрішнього ресурсу, що забезпечить незалежність та самодостатність соціальної системи, національної чи міжнародної спільноти як суб'єкта соціальної дії, зокрема, в умовах агресії з боку російської федерації.

Дисертація за своїм змістом, концептуальними положеннями і висновками відповідає вимогам наказу МОН України № 40 від 12.01.2017 року «Про затвердження вимог до оформлення дисертації» та Постанови Кабінету Міністрів України № 44 від 12.01.2022 року «Про затвердження Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії», а її автор Каралаш Анна-Юлія Ігорівна заслуговує на присудження наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 033 Філософія з галузі знань 03 Гуманітарні науки.

Рецензент:

кандидат філософських наук, доцент,
доцент кафедри філософії та політології

Житомирського державного

університету імені Івана Франка



Людмила ГОРОХОВА

ПІДПИС ЗАСВІДЧУЮ.
Начальник відділу кадрів Житомирського
державного університету
імені Івана ФРАНКА



Людмила Горехова